

# Nyugdíj az Európai Unióban

Az Európai Unió szociális  
biztonsági rendszerekre vonatkozó  
szabályozásáról 2

Mit kell tudni az egyes  
nyugellátásokra  
vonatkozó szabályozásról? 9

Gyakori kérdések  
a magyar nyugdíjrendszer  
csatlakozással összefüggő  
változásairól  
és a koordinációs szabályokról 28

Hasznos címek és elérhetőségek 32

Szerző: dr. Pákozdi Ildikó

Kiadó: a Magyar Köztársaság Külügyminisztériuma  
Készítette: KÜM Integrációs és Külgazdasági Államtitkárság

Felelős kiadó: dr. Balázs Péter

# Az Európai Unió szociális biztonsági rendszerekre vonatkozó szabályozásáról

**Ez a kis füzet a már nyugellátásban részesülők és a nyugdíj előtt állók tájékoztatására szolgál a nyugdíjjogosultságok EU-csatlakozással összefüggő változásairól. Ugyanakkor az aktív korúak számára is segítséget jelenthet a nyugdíjas évekre való felkészülésben. Ezek megértését könnyíti meg néhány általános, nem csupán a nyugdíjakra vonatkozó közösségi szabály ismertetése is e kiadvány első részében.**

Az Európai Unió széles körű védelemben részesíti állampolgárait, amely a Római Szerződésben lefektetett gazdasági alapszabadságok gyakorlásának korlátlan biztosítását szolgálja. A munkavállalókat megillető szabad mozgás, a szabad munkavállalás joga, az egyéni vállalkozók – a közösségi terminológia szerint az önálló vállalkozók – tekintetében pedig a letelepedésnek és a szolgáltatások nyújtásának szabadsága számos olyan problémát vetett fel, amelyek szükségessé tették a közösségi szintű szabályozást. Munkavállalóként vagy önálló vállalkozóként az Európai Unió tagállamainak területén gyakran egymástól is sok eltérést mutató szociális biztonsági (társadalombiztosítási) rendszerek hatálya alá tartozhatnak az állampolgárok. Magyarország EU-csatlakozását követően minden magyar állampolgárnak korlátozás nélküli joga, hogy munkavállalói vagy önálló vállalkozói státust szerezzen, illetve az átmeneti időt figyelembe véve munkát vállaljon az EU és az Európai Gazdasági Térség (EGT) területén.

## Milyen célt szolgál e szabályrendszer és melyek az elemei?

A közösségi szintű szabályozás egyértelmű célja a szabadságjogok védelme, illetve az azok gyakorlásából adódó hátrányok kiküszöbölése. A munkavállalói és önálló vállalkozói státushoz vagy esetleg az adott államban való helyben lakáshoz (tartózkodáshoz) kapcsolódó szociális biztonsági jogosultságok tényleges veszélyben lennének e komplex szabályrendszer nélkül. Mit ér ugyanis az ellátásra való jogosultság megszerzése érdekében történő járulékfizetési kötelezettség teljesítése, ha más államba költözés vagy munkavállalás esetén elveszne? Elfogadható lenne-e a hosszú éveken keresztül végzett munka és járulékfizetés ellenére az, hogy betegség, megrokkánás, a nyugdíjkorhatár elérése, özvegyiség vagy árvaság, valamint további szociális kockázatok fennállása esetén ellátás nélkül maradna az érintett személy csak azért, mert a szabad mozgás jogát gyakorolja. Természetesen nem! Ezért alkották meg és fogadták el a tagállamokban mozgó munkavállalók és önálló vállalkozók, valamint családtagjaik szociális biztonságáról szóló 1408/71 (EGK) sz. Tanácsi Rendeletet, valamint a végrehajtására kiadott 574/72 (EGK) sz. Tanácsi Rendeletet (a továbbiakban: koordinációs rendeleteket).

## Miért van szükség közösségi szintű szabályrendszerre?

A kérdésre adható válasz a tagállamok szociális biztonsági rendszereiben, illetve azok eltéréseiben keresendő. A tagállamok külön-külön rendszerei több tekintetben eltérő szabályokat alkalmaznak, például

- a kötelező társadalombiztosítás hatálya alá tartozó személyek körét,
- a társadalombiztosítási járulékok mértékét,
- az ellátásokra való jogosultsági feltételeket (pl. biztosítási idő, nyugdíjkorhatár stb.),
- az ellátások folyósításának idejét illetően.

Az eltérő szabályozás következménye, hogy mindazok, akik életpályájuk során több tagállamban folytattak keresőtevékenységet, különböző szociális biztonsági rendszerek hatálya alá tartoztak, amelyekben eltérő feltételek teljesítése esetén válhatnak ellátásra jogosulttá. A helyzetet bonyolítja, hogy az európai országok némelyikében a helyben lakás alapján szerezhető biztosítási idő, illetve ellátásra való jogosultság.

A közösségi szabályozás célja, hogy kiküszöbölje a tagállami rendszerek közötti különbségekből adódó hátrányokat, és garantálja a megszerzett biztosítási idők elismerését, illetve beszámítását a különböző tagállamokban. A koordinációs szabályozás biztosítja, hogy senkit ne érjen hátrány amiatt, hogy életpályája során nem csupán egy tagállamban volt biztosított. Ez a garancia hozzájárul az európai munkaerőpiac flexibilitásához és a munkavállalók mobilitásához. Fontos azonban hangsúlyozni, hogy a közösségi szabályozás nem érinti a tagállamok belső szabályozását, azaz nem támaszt olyan követelményeket, amelyek például a magyar nyugdíjrendszer csatlakozást megelőző átalakítását tennék szükségesé. A tagállami rendszerekben nyújtott ellátások jogosultsági feltételei és színvonala közötti különbségek tehát e szabályrendszer ellenére is fennmaradnak.

A szociális biztonsági rendszerek koordinációja meghatározott alapelvek érvényre juttatásával biztosítja a szociális jogok széles körű védelmét. Ezek az alapelvek a következők:

- a) *Egyenlő elbánás elve.* Állampolgárságtól függetlenül az Európai Unió és az Európai Gazdasági Térség országainak állampolgárai a tagállamok szociális biztonsági rendszereiben egyenlő elbírálás alá tartoznak. Ez mind a jogosultságok, mind pedig a kötelezettségek szempontjából érvényesülő szabály.
- b) *Az egy tagállam joghatósága alá tartozás elve.* Az alapelv célja, hogy kiküszöbölje az egyidejűleg fennálló többes biztosítási kötelezettség eseteit, valamint azt a nemkívánatos helyzetet, hogy valaki biztosítás nélkül maradjon. Erre a tagállamok szociális biztonsági rendszereinek eltérő biztosítási elvei miatt van szükség. Van olyan ország, ahol a biztosítás a helyben lakáshoz (tartózkodáshoz) kötődik, míg más országokban a keresőtevékenység folytatása keletkeztet biztosítási kötelezettséget. A koordinációs rendeletek szerint főszabályként a munkavállalás helye szerinti tagállam szociális biztonsági jogszabályai alkalmazandók akkor is, ha a munkavállaló vagy önálló vállalkozó máshol rendelkezik lakóhellyel. Bizonyos személyi körben, illetve helyzetekben speciális szabályok irányadók.
- c) *Az összeszámítás elve.* Ez az érintett személy által szerzett biztosítási idők összeadását jelenti. Vagyis az a tagállam, ahol az igényérvényesítésre sor kerül, köteles figyelembe venni a más tagállamban szerzett biztosítási időt.
- d) *Az ellátások exportálásának elve.* Az elv biztosítja, hogy a jogosult az egyszerű megszerzett és elismert jogosultságokat az Európai Unió és az EGT területén belül korlátozás nélkül élvezhesse. Ez magában foglalja azt is, hogy az ellátá-

sok jogosultjai szabadon választhatják meg lakóhelyüket bármely tagállamban, és nem kell attól tartaniuk, hogy más tagállamba költözésük esetén a koordinációs rendeletek által védelemben részesített ellátásaikról le kell mondaniuk.

## Mely országokra terjed ki a koordinációs szabályozás?

Az Európai Unió és az Európai Gazdasági Térség (EGT) mindenkor tagállamainak területére. Ez azt jelenti, hogy az Európai Unió következő bővítésekor a Magyarországgal együtt csatlakozó országokra is **érvényesek lesznek** a közösségi koordinációs szabályok. A csatlakozás időpontjáig azonban csak a következő országok területén alkalmazhatók:

EU-tagállamok	EGT-országok
Ausztria	Izland
Belgium	Liechtenstein
Dánia	Norvégia
Egyesült Királyság	
Finnország	
Franciaország	
Görögország	
Hollandia	
Írország	
Luxemburg	
Németország	
Olaszország	
Portugália	
Spanyolország	
Svédország	

Mivel a koordinációs rendeletek szabályai nem tesznek különbséget az EU- és EGT-országok, illetve azok állampolgárai között, a továbbiakban tagállamokra és tagállami állampolgárokra utalunk.

## Kiket érint a közösségi szabályozás?

A szabályozás hatálya kiterjed a:

- *munkavállalókra és önálló vállalkozókra*, akik valamely tagállam állampolgárai és egy vagy több tagállam szociális biztonsági jogszabályainak hatálya alá tartoznak vagy tartoztak, vagyis biztosítottak, vagy biztosítottak voltak,
- *közszolgálati alkalmazottakra*, akik valamely tagállam állampolgáraként nem a közszolgálati alkalmazottak számára létrehozott speciális szociális védelmi rendszer keretében biztosítottak,
- *diákokra*, akik valamely tagállam állampolgárai,
- *nyugdíjasokra*, akik valamely tagállam állampolgáraként egy vagy több tagállam jogszabályainak hatálya alá tartoztak, akkor is, ha az érintett az állampolgársága szerinti ország tagállami státusának megszerzése előtt ment nyugdíjba,
- *hontalanokra és menekültekre*, valamint
- *az előbbieket családtagjaira és túlélő hozzátartozóira*, függetlenül az állampolgárságtól. A családtagok és túlélő hozzátartozók azonban csak bizonyos ellátásokra válhatnak jogosulttá. A jogosult családtagok körének meghatározására a tartózkodás helye szerinti ország joga az irányadó.

## Mikortól kell, illetve lehet alkalmazni a koordinációs szabályokat Magyarországon?

A koordinációs szabályokat a csatlakozás időpontjától kell alkalmazni. Ez egyrészt azt jelenti, hogy az illetékes magyar intézmények ettől az időponttól kötelesek felkészülten az állampolgárok rendelkezésére állni a megnyíló jogosultságok zökkenőmentes elbírálása érdekében. Másrészt az állampolgároknak is a csatlakozás időpontjától lesz lehetőségük a rendeletek alapján jogaik érvényesítésére.

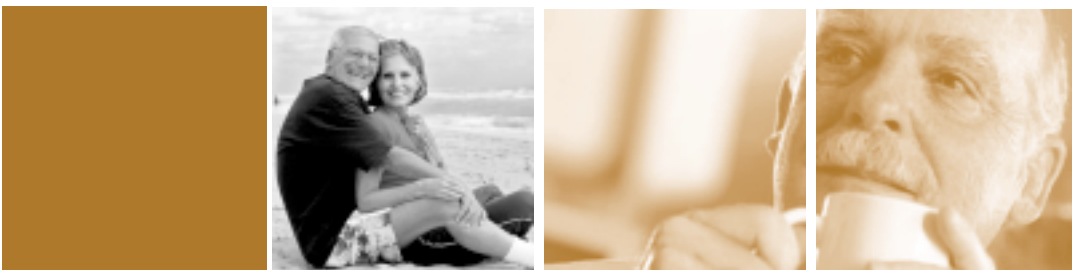
Nagyon fontos azonban, hogy nem kizárólag a csatlakozás időpontja után megszerzett jogosultságok elismerésére kerülhet sor. Mindazok, akik a fent meghatározott személyi körbe tartozóan a csatlakozást megelőzően biztosítási időt szereztek a tagállamokban, kérhetik az addig el nem ismert jogosultságuk megállapítását.

## Mely ellátásokra vonatkozik a koordinációs szabályozás?

A koordináció hatálya alá a klasszikus társadalombiztosítási ellátások tartoznak, melyek a következők:

- betegségi és anyasági ellátások,
- rokkantsági ellátások,
- öregségi nyugdíj,
- hozzátartozói nyugellátások,
- üzemi baleset és foglalkozási megbetegedés esetén járó ellátások,
- halál esetére járó ellátások,
- munkanélküli ellátások,
- családi ellátások.

Ez a füzet csak a nyugellátásokkal kapcsolatos információkat, illetve a nyugdíjasoknak járó egyéb ellátásokkal kapcsolatos tudnivalókat foglalja össze.



A tagállamok szociális védelmi rendszereiben vannak úgynevezett speciális, nem járulékfizetéshez kötött ellátások is, amelyek szintén a rendeletek tárgyi hatálya alá tartoznak. Ilyen ellátások lehetnek a következők:

- a fenti ellátásokat – például az öregségi nyugdíjat, rokkantsági nyugdíjat vagy az özvegyi nyugdíjat – kiegészítő, azokat pótló vagy felváltó ellátások, valamint
- a fogyatékkal élő személyeknek járó speciális ellátások.

Ezek folyósítására azonban csak addig köteles egy tagállam, ameddig az ellátás jogosultja az illetékes teherviselő tagállam területén él. Más tagállamba költözés esetén a jogosultság megszűnik.

- A koordinációs szabályozás nem vonatkozik az alábbi ellátásokra:
- az egészségügyi és szociális segélyezés keretében a tagállamokban nyújtott ellátások,
  - kollektív szerződésen alapuló ellátások, akkor sem, ha a kollektív szerződés létrehozását jogszabály tette kötelezővé,
  - a közsférában dolgozók számára felállított speciális rendszerek keretében nyújtott ellátások, valamint
  - a háborús veteránoknak járó szociális ellátások (pl. hadigondozási díj).

## **Hogyan kapcsolódnak e szabályrendszerhez a magyar jogszabályok?**

Az Európai Unió szociális biztonsági szabályozásával Magyarország nem egy egységes európai rendszerbe fog bekapcsolódni, hanem saját nemzeti jogszabályai alkalmazásával kell eleget tennie a koordinációs rendeletek előírásainak. Ez azt is jelenti, hogy a nyugdíj-biztosítási jogszabályokat nem kellett jogharmonizációs céllal módosítani, csupán a koordináció szabályainak alkalmazására kell felkészülniük az érintett intézményeknek. Bizonyos technikai felkészülés már folyik.

## **Mely magyar jogszabályok alkalmazására kerül sor a koordináció keretében?**

A biztosítottakkal és a nyugellátásokkal kapcsolatban az alábbi jogszabályok lesznek irányadóak a koordinációs rendeletek alkalmazásakor:

- 1997. évi LXXX. tv. a társadalombiztosítás ellátásaira és a magánnyugdíjra jogosultakról, valamint e szolgáltatások fedezetéről,
- 195/1997. (XI. 5.) Korm. rendelet az 1997. évi LXXX. tv. végrehajtásáról,
- 1997. évi LXXXI. tv. a társadalombiztosítási nyugellátásról,
- 168/1997. (X. 6.) Korm. rendelet az 1997. évi LXXXI. tv. végrehajtásáról.



# Mit kell tudni az egyes nyugellátásokra vonatkozó szabályozásról

## Az öregségi nyugdíj

**Az öregségi nyugdíj az időskori megélhetést biztosító jövedelem legfontosabb forrása. Ahhoz azonban, hogy a nyugdíj összege megfelelő színvonalú legyen, többnyire nem elégséges a nemzeti jogszabályokban előírt minimális biztosítási időre vonatkozó követelmények teljesítése. Minél hosszabb a biztosítási idő, annál magasabb összegű ellátásra számíthat az érintett személy. Már utaltunk arra, hogy a koordinációs szabályok nélkül mindazok, akik több tagállamban szereztek biztosítási időt egyáltalán nem, vagy csak nagyon alacsony összegű nyugdíjakra számíthatnának idős korukban. A következőkben azt mutatjuk be, hogyan biztosítják a koordinációs rendeletek a nemkívánatos helyzetek elkerülését.**

## A jogosultság megnyílása – Mikor mehetek nyugdíjba?

Az öregségi nyugdíjkorhatár nem egységes a tagállamokban, egyes tagállamokban a Magyarországon irányadó 62 éves életkornál alacsonyabb, de vannak olyan országok is, ahol jóval magasabb. A nyugdíjkorhatár eltérése miatt felmerül a kérdés: mikor mehet az érintett személy nyugdíjba? Nos, valamennyi tagállamban az ott irányadó nyugdíjkorhatár betöltésekor kérheti a biztosított az öregségi nyugdíjának megállapítását.

## Öregségi nyugdíjkorhatárok az Európai Unió és az Európai Gazdasági Térség tagállamaiban

Tagállam	Nők	Férfiak
Ausztria	60 év (fokozatos emelés 2033-ig 65 évre)	65 év
Belgium	62 év (fokozatos emelés 2009-ig 65 évre)	65 év
Dánia	65 év (67 év azok esetében, akik 1999. július 1-jéig a 60. életévüket betöltötték)	
Egyesült Királyság	60 év (2010–2020 között fokozatosan 65 évre emelve)	65 év
Finnország	egységesen 65 év	
Franciaország	egységesen 60 év	
Görögország	60 év az 1992. december 31. előtt biztosítottak esetében, ezt követően 65 év	65 év
Hollandia	egységesen 65 év	
Írország	egységesen 66 év	
Izland	egységesen 67 év	
Liechtenstein	egységesen 64 év	
Luxemburg	egységesen 65 év	
Németország	egységesen 65 év	
Norvégia	egységesen 67 év	
Olaszország	60 év	65 év
Portugália	egységesen 65 év	
Spanyolország	egységesen 65 év	
Svédország	egységesen 65 év	

## **Mikor és hol tehetem meg az igénybejelentést, hol érvényesíthetem szerzett jogaimat?**

Az igénybejelentést a tagállamokban irányadó különböző nyugdíjkorhatárok betöltésekor – azaz eltérő időpontokban – kell megtenni. Ha valaki egy tagállamban már kérte a nyugdíjának megállapítását és ezt követően egy újabb tagállam jogszabályában előírt nyugdíjkorhatárt is betölti, akkor az igénybejelentést meg kell ismételni. A megismételt igénybejelentés alapján az ellátás újrászámítására kerül sor. Fontos megjegyezni, hogy a nyugdíj-megállapításra a tagállamok illetékes intézményei csak az erre irányuló kérelem benyújtása esetén kötelesek. Ezért a jogosultaknak maguknak kell ismerni a tagállami nyugdíjkorhatárokat és azt, hogy mely tagállamokban szerezhetnek további jogosultságot a korhatár betöltésével. Így mindazok számára, akik több tagállamban szereztek nyugellátásra jogosító biztosítási időt, azt javasoljuk, hogy megfelelő időben tájékozódjanak nyugdíjjogosultságuk többi tagállamban történő megnyílásának időpontjáról. A szükséges tájékoztatás megadására a magyar illetékes intézmény az Országos Nyugdíjbiztosítási Főigazgatóság.

Az igénybejelentés benyújtásával mindazon tagállamok jogszabályai szerint járó öregségi nyugdíjakra való jogosultság automatikusan megnyílik, amelyeknek feltételeit az igénylő teljesíti. Más a helyzet akkor, ha az igénylő kifejezetten kéri az olyan öregségi nyugdíjának elhalasztását, amelyre egyébként egy vagy több tagállam jogszabálya szerint jogosult volna. Ez többnyire olyan esetekben fordul elő, amikor valamely tagállam jogszabályai nyugdíjnöveléssel „jutalmazták” a nyugdíj-megállapításnak a korhatár betöltése utáni elhalasztását.

Természetesen nem elegendő tudni azt, hogy mikor kell az igénybejelentést megtenni, fontos az is – különösen a nyugdíj-megállapítás időigényének csökkentése érdekében –, hogy hol, melyik tagállam illetékes intézményénél kell benyújtani azt. Ha az igénylő több tagállamban szerzett biztosítási időt, akkor főszabály szerint az állandó lakóhely szerinti tagállam nyugdíj-megállapító szervénél kell az igénybejelentését benyújtania. Előfordulhat, hogy az igénylő ebben az országban nem szerzett biztosítási időt. Ebben az esetben is az állandó lakóhely szerinti intézményénél kell az igénybejelentését megtennie. Ez a szerv – mint nem illetékes – megküldi azt a legutolsó biztosítás helye szerinti tagállam illetékes intézményének. Ha az igénylő olyan tagállam területén él, amelynek jogszabályi hatálya alá nem tartozott – azaz biztosítási időt nem szerzett –, akkor a lakóhely szerinti ország illetékes intézményének kiiktatásával az utolsó biztosítás helye

szerinti országban saját maga is megteheti az igénybejelentést. Ugyanez a helyzet akkor, ha valaki a jogosultság megnyílásakor olyan országban él, amely nem tagállam.

Az igénybejelentésnek – a magyar gyakorlathoz hasonlóan – meghatározott formai követelményeknek kell megfelelnie valamennyi ellátásfajta esetében. A koordinációs rendeletek alapján történő nyugdíj-megállapítást az erre rendszerezített formanyomtatvány kitöltésével kell kérni. A nyomtatvány kitöltését segíti, hogy az igénylő anyanyelvét használhatja, amennyiben az az EU valamelyik hivatalos nyelve. Magyarország csatlakozását követően a magyar nyelv hivatalos nyelvenek számít majd.

## **Az ellátás összegének kiszámítása – Mit jelent a prorata és a nemzeti nyugdíj?**

A nyugdíjkorhatár betöltésekor a benyújtott igénybejelentés alapján sor kerül a nyugdíj összegének kiszámítására. Ez a tagállamokban szerzett valamennyi biztosítási idő összeszámításával, de kizárólag a nemzeti jogszabályok alapján történik. Az alábbiakban egy példával mutatjuk be a legfontosabb nyugdíjszámítási elemeket.

*Példa:*

A biztosított személy három tagállamban az alábbi biztosítási időket szerezte:

Belgiumban:	4 évet
Portugáliában:	11 évet
Írországban:	15 évet.

Ahhoz, hogy a fenti tagállamokban szerzett biztosítási időket teljes mértékben elismerjék, és a tagállamok csupán a saját nyugdíjrendszerükben teljesített biztosítási idő után fizessenek ellátást, a következő számítási módszert kell alkalmazni:

Valamennyi érintett tagállamban az illetékes intézmény első lépésként az összes biztosítási idő – azaz 30 év – alapján a saját nemzeti jogszabálya szerint úgy számítja ki a nyugdíj összegét, mintha azokat a saját rendszerében teljesítette volna a nyugdíjigénylő. Ez az úgynevezett elméleti nyugdíjösszeg. Ezt követően – második lépésként – számítják ki azt a nyugdíjrészt, amely az adott tagállamban szerzett biztosítási időnek felel meg. Ezzel végezzük el a koordinációs

rendeletek által előírt arányosítást, és megkapjuk az úgynevezett prorata nyugdíjat. Ennek eredményeként a példa szerinti esetben három résznyugdíjat kapunk a következők szerint:

Belgiumban:	4/30
Portugáliában:	11/30
Írországban:	15/30

A három tagállamban számított résznyugdíjak adják a jogosult teljes nyugdíjának összegét.

Abban az esetben, ha valamelyik tagállamban a jogosult megszerezte az ott előírt szükséges biztosítási időt, akkor kizárólag ezen idők figyelembevételével is sor kerül a nyugdíj megállapítására. Ez az úgynevezett nemzeti nyugdíj. Ha a nemzeti nyugdíj összege nagyobb, mint a prorata – azaz a biztosítási idők összeszámításával megállapított – nyugdíj összege, akkor a nemzeti nyugdíjat kell folyósítani.

Fontos tudni:

- A biztosítási idők csak egyszeresen kerülhetnek beszámításra. Ha az igénylő ugyanazon időszakban két vagy több tagállamban is biztosított volt, az egymást átfedő biztosítási idők csak egy tagállamban vehetők figyelembe.
- Az eltérő egységekben – években, hónapokban, hetekben, napokban – meghatározott biztosítási idők összeszámítására is tartalmaznak szabályozást a rendeletek. Ennek során a jogosult érdekeinek és a szerzett jogok fenntartásának követelménye nem sérül.

A fenti példa kapcsán figyelmet érdemel egy fontos körülmény. A példabeli tagállamokban eltérő nyugdíjkorhatárok vonatkoznak a jogosultra. Így

Belgiumban (ha nőről van szó):	62 év
Portugáliában:	65 év
Írországban:	66 év.

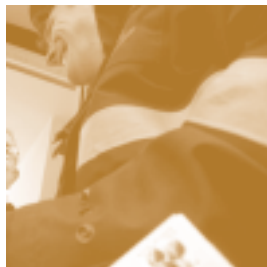
Mivel a nyugdíjkorhatárok nem azonosak, a biztosított nő a 62. életévének betöltésekor csak Belgiumban jogosult öregségi nyugdíjra. Ha eddig az időpontig már megszerezte a 30 év biztosítási időt, akkor annak figyelembevételével 4/30-ad résznyugdíjra jogosult. Ez a nyugdíjrész feltételezhetően csak alacsony összegű ellátást biztosít számára mindaddig, amíg a többi tagállamban érvényes nyugdíjkorhatárt be nem tölti. Sajnos mivel éppen a legmagasabb nyugdíjkorhatárt előíró ír nyugdíjrendszerben szerezte a legtöbb biztosítási időt, ezért ezt a magasabb összegű nyugdíjrészt fogja legkésőbb megkapni. A teljes nyugdíjra való jogosultságig a nyugdí-

jas az alacsony összegű résznyugdíj(ak) miatt a lakóhelye szerinti tagállamban szociális ellátás igénybevételére kényszerülhet. Természetesen nem kizárt, hogy a jövedelmét keresőtevékenység folytatásával egészítse ki, vagy a nyugdíjba vonulás időpontját elhalassa a megfelelő nyugdíjösszeg eléréséig.

## Mikor és hányszor fizetnek nyugdíjat?

Mivel a tagállamok maguk határozzák meg a nyugdíjrendszerükben alkalmazott – többnyire eltérő – szabályokat, ezért a folyósítás időpontja is eltérő lehet. Ez azt jelenti, hogy a nyugdíjrészek kifizetése eltérő időpontokban történhet. Banki átutalás esetén a fizetésre kötelezett tagállam teljesítésének függvényében eltérő időpontokban érkezhethet nyugdíj a bankszámlára. A folyósítás költségeit levonják az ellátás összegéből.

Annak ellenére, hogy elvileg valamennyi tagállam köteles a saját nyugdíjrendszerében szerzett biztosítási időket ellátással honorálni, csupán célszerűségi okból van egy kivétel. Nem köteles ugyanis ellátást folyósítani az a tagállam, ahol a megszerzett biztosítási idő az egy évet nem haladja meg, feltéve, hogy kizárólag ezen időszak alapján jogosultság nem állapítható meg. Ez nem jelenti azt, hogy az erre az időszakra eső jogosultság elveszne és az ellátás teljes összege ezáltal csökkenne. Az ilyen rövid időtartamú biztosítási időre járó nyugellátás folyósítására az a tagállam lesz kötelezett, amelynek területén az érintett személy utoljára volt biztosított, függetlenül attól, hogy a járulékfizetési kötelezettségét erre az időszakra nem ennek a tagállamnak a szociális biztonsági rendszerében teljesítette. E szabály lényege abban áll, hogy az ilyen rövid időtartamú biztosítás valójában csak nagyon alacsony összegű nyugellátást eredményezne, amelynek nagyobb részét esetleg a folyósítási és adminisztratív költségek felemésztenék.



## Hol kaphatom meg a nyugdíjamat?

A tagállamok területén bárhol. Ez azt jelenti, hogy nyugdíjasként minden további nélkül dönthetek arról, hol szeretném nyugdíjas éveimet tölteni, hiszen ellátásomat bármelyik tagállamban számomra biztosítani kötelesek a folyósításra kötelezett államok illetékes intézményei.

## Milyen egészségügyi ellátást kaphatok más EU-tagállamban? Jogosult lehetek családi ellátásra is?

Az öregségi nyugdíjasok számára nem közömbös – különösen, ha lakóhelyül olyan országot választanak, ahonnan öregségi nyugdíjat nem kapnak –, hogy milyen feltételekkel jogosultak egészségügyi ellátásokra. A koordinációs rendeletek a nyugdíjasok széles körű védelmét biztosítják annak érdekében, hogy lehetővé tegyék a lakóhely megválasztásának szabadságát idős korban is. A nyugdíjasok természetbeni egészségügyi ellátásaival kapcsolatban az alábbiak irányadók:

- A nyugdíjas a lakóhelye (a tartózkodás helye) szerinti tagállamban veheti igénybe az egészségügyi szolgáltatásokat.
- Az ellátás igénybevételére való jogosultságát az erre rendszeresített „E” nyomtatványon kell igazolnia.

Valamennyi tagállam olyan egészségügyi ellátásban köteles részesíteni a más tagállam állampolgárságával rendelkező nyugdíjast, mint amelyet saját állampolgárai számára biztosít (egyenlő elbánás elve).

A nyugdíjasok nemcsak abban az esetben jogosultak egészségügyi ellátásra, ha több tagállam jogszabályainak hatálya alá tartoztak, hanem akkor is, ha életpályájuk során csak egy tagállamban voltak biztosítottak. Amennyiben Ön kizárólag magyar nyugdíjjal rendelkezik és lakóhelyét más tagállamba kívánja áttenni, akkor – a letelepedés feltételeinek teljesítése esetén – jogosult lesz természetbeni egészségügyi ellátásra.

A nyugdíjas pénzbeli családi ellátásra is jogosult lehet, ha a tagállami jogszabályok azt számára biztosítják. Családi ellátást nyugdíjasként abban a tagállamban kaphat, ahol az igénylő nyugdíjjogosultságot szerzett és a nyugdíját folyósítják. Amennyiben a nyugdíj folyósítása több tagállamból történik, akkor fő szabály szerint a tartózkodás helye szerinti tagállam lesz a családi ellátás nyújtására kötelezett, feltéve, hogy annak jogszabályai szerint a nyugdíjas családi ellátásra

jogosultságot szerzett. Ha a lakóhely szerinti ország joga alapján a nyugdíjas családi ellátásra nem jogosult, akkor azt az a tagállam folyósítja számára:

- amelynek jogszabálya szerint a nyugdíjas az ellátásra jogosultságot szerzett és,
- amelynek hatálya alá a leghosszabb ideig tartozott.

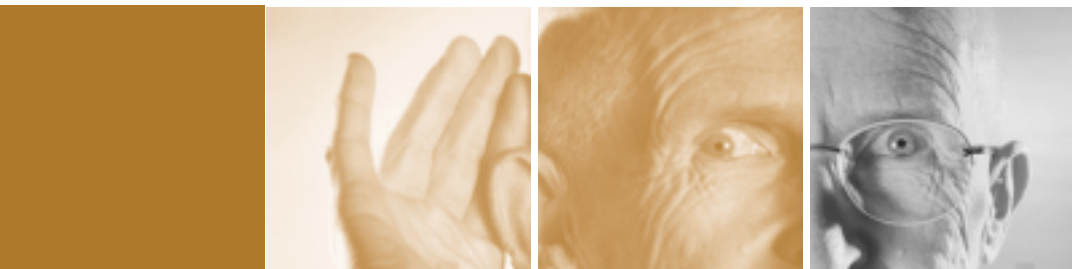
## A rokkantsági nyugdíj

Valamennyi tagállam jogszabályai rendelkeznek a rokkantsági nyugdíjjogosultság feltételeiről, ám ezek a rendelkezések – az öregségi nyugdíjakhoz hasonlóan – sok tekintetben különböznek egymástól. A rokkantsági nyugdíjrendszerek koordinációjának van egy további – a szabályozási elvekben rejlő különbségekre visszavezethető – sajátossága. Ez lényegesen befolyásolja az egészségkárosodása miatt ellátásra jogosult személy rokkantsági ellátásának összetételét, az ellátás megtartása érdekében teljesítendő kötelezettségeket, valamint azt, hogy jogosultsága egyáltalán megállapítható-e.

## A rokkantsági nyugellátásokra vonatkozó speciális szabályok

A rokkantsági nyugellátásokra vonatkozó speciális szabályok alkalmazását alapvetően a rokkantsági nyugdíjrendszerek eltérő típusai teszik szükségessé. A tagállamokban két típusú rendszer működik, így megkülönböztetjük:

- egyrészt azokat a rendszereket, amelyekben az ellátás összege nem függ az előzetes biztosítási idő hosszától, és a jogosultság csak akkor állapítható meg, ha a biztosítás a megrokkánás időpontjában is fennáll (A-típus),





- másrészt azokat, amelyekben az ellátás összegét a biztosítási idő hossza határozza meg, és a jogosultság akkor is megállapítható, ha a biztosítási jogviszony a megrokkánást megelőzően megszűnt, de a jogosultsági feltételeket előzetesen teljesítette az igénylő (B-típus).

A gyakorlatban sok olyan probléma merülhet fel, amelyek a tagállamok eltérő rendszereiből adódnak. Ezek kiküszöbölésére a koordinációs rendeletek részletes szabályozást tartalmaznak.

- Biztosítás csak A-típusú rendszerekben: a rokkantsági nyugdíj megállapítására és folyósítására az a tagállam köteles, melyben az érintett személy a megrokkánás időpontjában biztosított volt. Ebben az esetben a biztosított a rokkantsági nyugdíj teljes összegére jogosult, függetlenül attól, hogy esetleg csak nagyon rövid ideig tartozott az adott ország szociális biztonsági rendszerének hatálya alá.
- Biztosítás csak B-típusú rendszerekben: a rokkantsági nyugdíj megállapítására és folyósítására az öregségi nyugdíjnál említett elvet és eljárást követve kerül sor. A résznyugdíjakat az egyes országokban szerzett biztosítási idők arányában számítják ki.
- Biztosítási jogviszony először egy B-típusú, ezt követően pedig egy A-típusú rendszerben: ez két ellátás megállapításának és folyósításának esete. Az első tagállamban az ott szerzett biztosítási idő figyelembevételével történik a nyugdíj megállapítása, míg a második tagállam – elméletileg – szintén teljes összegű ellátást köteles nyújtani. Utóbbi tagállam azonban az ellátás teljes összegét az első tagállamból járó ellátás összegével csökkentheti.
- Biztosítás először egy A-típusú, majd pedig egy B-típusú rendszerben: ebben az esetben is két különböző rokkantsági nyugdíjat kap a jogosult, melyeket a szerzett szolgálati idők arányában állapítanak meg.

A gyakorlatban ezeknél bonyolultabb esetek is előfordulhatnak, amelyekre a koordinációs rendeletek a szerzett jogok fenntartásának követelményét szem előtt tartva megoldást nyújtanak vagy tartalmaznak.

## A rokkantság fokának megállapítása és felülvizsgálata – Hova kell fordulnom, melyik egészségügyi intézményhez?

A rokkantsági nyugdíjrendszerek változatos képet mutatnak mind a rokkantsági nyugdíjra jogosultsághoz szükséges rokkantsági fok és annak megállapítása, mind pedig a rokkantság felülvizgálatára vonatkozó követelmények szempontjából.

### A rokkantság minimális foka az Európai Unió és az Európai Gazdasági Térség tagállamaiban

Tagállam	Típus	Rokkantság mértéke
Ausztria	B	50%
Belgium	A	66,66%
Dánia	B	50%
Egyesült Királyság	A	100%
Finnország	B	teljes nyugdíjhoz: 3/5 résznyugdíjhoz: 2/5
Franciaország	A	66,66%
Görögország	B	50%
Hollandia	A	15% és 25%
Írország	A	–
Izland	B	50%
Liechtenstein	B	1/4 nyugdíjhoz: 40% 1/2 nyugdíjhoz: 50% teljes nyugdíjhoz: 66,66%
Luxemburg	B	–
Németország	B	– megmaradt munkaképesség legalább napi 3–6 órai munkavégzésre – megmaradt munkaképesség napi 3 óránál kevesebb munkavégzésre
Norvégia	B	50%
Olaszország	B	66% és 100%
Portugália	B	legalább 2/3 munkaképesség-csökkenés
Spanyolország	A	33%
Svédország	B	25%

Amellett, hogy a tagállamok eltérő feltételeket állítanak a rokkantsági nyugdíjjogosultsághoz, ugyanazon egészségkárosodásra vonatkozóan a saját nemzeti jogszabályaik alkalmazásával a rokkantság eltérő mértékét állapíthatják meg.

Példa:

A biztosított olyan rendszerek hatálya alá tartozott, ahol az ellátás összegét a biztosítási idő hossza és rokkantságának mértéke is befolyásolja. A rokkantság mértékének eltérő értékelése az ő esetében a következőket jelentheti:

	Biztosítási idő	Rokkantsági fok
Svédország	22 év	10%
Olaszország	5 év	66%
Görögország	2 év	100%

A példában szereplő biztosított személy görögországi biztosítása idején az ott megállapított 100%-os egészségkárosodása miatt rokkantsági ellátást igényel. Görögországban azonban a rövid biztosítási ideje miatt csak nagyon alacsony összegű rokkantsági nyugdíjra válik jogosulttá. Ugyanez lehet a helyzet Olaszországban is, ahol rokkantságának megállapított mértéke éppen eléri a jogosultsági határt, és a biztosítási ideje sem sokkal hosszabb. Svédországban azonban az ugyanazon egészségkárosodásra megállapított 10%-os munkaképesség-csökkenése miatt ellátásra egyáltalán nem lesz jogosult, noha itt volt leghosszabb ideig biztosítva.

A példában szereplő személy lényegesen jobban járt volna, ha a rokkantság nagyobb mértékét megállapító országban szerzi meg a leghosszabb biztosítási időt.

Nemcsak a rokkantsági fok megállapítása tartozik a tagállamok saját hatáskörébe, hanem a rokkantság felülvizsgálata is. Ezt többnyire az ellátás folyósítását végző országok egészségügyi intézményei, illetve orvosai végzik. Ha az érintett személy egészségi állapota a más tagállamban lévő intézmény vagy orvos előtt felülvizsgálat céljából történő megjelenését nem teszi lehetővé, akkor azt a lakóhely szerinti intézmény, illetve orvos végzi el. A tagállamok emellett – az érintett személyek tehermentesítése érdekében – szűk körben megállapodásokat kötöttek az orvosi vizsgálatok elvégzésére és azok eredményeinek, illetve a megállapított rokkantsági fok kölcsönös elismerésére.

A rokkantsági ellátások megállapítása – attól függően, hogy milyen rendszerek hatálya alá tartozott a biztosított – az öregségi nyugdíjakkal azonos eljárás keretében történik. Ha a biztosítási idők figyelembevétele szükséges az ellátás összegének megállapításához, akkor a valamennyi tagállamban szerzett biztosítási időket össze kell vonni.

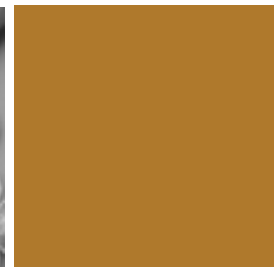
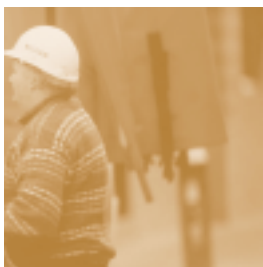
## Mit kell tennem, ha rokkantsági nyugdíjasként dolgozni szeretnék?

A legfontosabb, hogy a rokkantsági nyugdíj jogosultja tájékozódjon arról, milyen feltételekkel végezhet keresőtevékenységet a nyugdíj folyósításának ideje alatt. A tagállamok különböző megszorításokat írhatnak elő erre vonatkozóan. Előfordulhat, hogy a keresőtevékenység folytatása az ellátás összegének csökkentésével, a folyósítás felfüggesztésével, esetleg a nyugdíjjogosultság elvesztésével jár. A tagállamok szabályozására vonatkozó megfelelő információk birtokában a jogosultnak érdemes mérlegelni a várható következményeket az ellátás megtartása érdekében.

## A baleseti nyugellátások

Az üzemi balesetek és foglalkozási megbetegedések esetén járó ellátásokra vonatkozó koordinációs szabályok egyszerűbbek az előzőeknél.

A baleseti rokkantsági nyugdíj és a baleseti hozzátartozói ellátások megállapítására és folyósítására kizárólag a munkahelyi (üzemi) baleset bekövetkezésének, illetve a foglalkozási megbetegedés megállapításának helye szerinti tagállam köteles. A megállapítás és folyósítás a kötelezett tagállam saját nemzeti jogszabályai alapján történik ugyan, de a koordinációs rendeletek előírásait is figyelembe kell vennie, mégpedig a szerzett biztosítási idők összeszámítását illetően. Az említett tagállam kötelezett az ellátás biztosítására akkor is, ha a jogosult másik tagállam területén él vagy tartózkodik. Ilyen esetben azonban a lakóhely (tartózkodási hely) szerinti nyugdíjfolyósítást végző intézménye és a folyósításra kötelezett tagállam illetékes intézménye megállapodást köthet, amelynek alap-



ján a lakóhely szerinti ország illetékes intézménye végzi a folyósítást, és az ellátás összegét a kötelezett állam megtéríti.

Ha a baleseti nyugdíj vagy baleseti hozzátartozói ellátások kiszámítása az átlagkereseten alapul, akkor annak számítása csak a megállapítást végző országban elért keresetek figyelembevételével történhet. Ugyanez irányadó a standard kereset alkalmazásakor is.

Vannak olyan tagállamok, amelyeknek nemzeti jogszabályai szerint a baleseti ellátások összegének meghatározásánál az eltartott családtagok számát is figyelembe kell venni. Amennyiben a jogosult családtagja(i) más tagállamban élnek (tartózkodnak), őket a kötelezett tagállam területén élőként kell a számításnál figyelembe venni.

A baleseti ellátásokban részesülők egészségügyi ellátásokra is jogosultak, melynek szabályai megegyeznek az öregségi nyugdíjnál leírtakkal.



engem  
is érint

## A hozzátartozói nyugellátások

### Mit kell tudni a hozzátartozói ellátásokat biztosító rendszerekről?

A hozzátartozói ellátások jelentőségét a tagállamok eltérően értékelik, ami a jogosult kör meghatározásában és a jogosultsági feltételekben is megmutatkozik.

### Hozzátartozói nyugellátásokra jogosultak az Európai Unió és az Európai Gazdasági Térség országaiban

Tagállam	Özvegyek	Gyermekek	Egyéb személyek
Ausztria	férj és feleség, illetve az elvált házastárs, ha az elhunyt a haláláig tartásdíjat fizetett neki	18 éves korig, vagy tanulmányok folytatása esetén 27 éves korig	–
Belgium	férj és feleség	–	–
Dánia	férj és feleség, illetve az elvált házastárs	18 éves korig	–
Egyesült Királyság	férj és feleség	családi ellátásra jogosult gyermek	–
Finnország	férj és feleség	18 éves korig, vagy nappali tagozatos hallgató esetében 20 éves korig	–
Franciaország	55 éves vagy idősebb, vagy rokkant férj és feleség		–
Görögország	1992. XII. 31. előtt biztosítottak után: feleség 1993. I. 1. óta biztosítottak után: férj és feleség	18 éves korig, vagy tanulmányok folytatása esetén 24 éves korig	1992. XII. 31. előtt: unokák, nagyszülők 1993. I. 1. után: –

Hollandia	–	ha a gyermek mindkét szülőjét elvesztette 16 éves korig, a fogyatékos 18, míg tanuló esetében 21 éves korig	a szüleit elvesztő 18 év alatti gyermeket gondozó személy
Írország	férj és feleség, ha más személlyel nem él házasságban	18 éves korig, vagy nappali tagozatos tanulmányok folytatása esetén 21 éves korig	–
Izland	–	18 éves korig	–
Liechtenstein	férj és feleség	18 éves korig, szakmai vagy egyetemi képzésben részesülő gyermek esetében legfeljebb 25 éves korig	–
Luxemburg	férj és feleség, illetve az elvált házastárs, ha nem kötött új házasságot	18 éves korig, tanuló esetében 27 éves korig, fogyatékos gyermek esetében korhatár nélkül	szülők, egyes ági rokonok és oldalági leszármazottak
Németország	férj és feleség, illetve 1977. VII. 1. előtt elvált és eltartott házastárs	18 éves korig, vagy tanulmányok folytatása esetén 27 éves korig	–
Norvégia	67 évesnél fiatalabb férj és feleség	18 éves korig, vagy tanulmányok folytatása esetén 20 éves korig feltéve, hogy mindkét szülő elhunyt	–
Olaszország	férj és feleség, elvált házastárs	18 éves korig, vagy tanulmányok folytatása esetén 21 vagy 26 éves korig	szülők, testvérek, eltartott unokák
Portugália	legalább 35 éves férj vagy feleség	18 éves korig, vagy tanulmányok folytatása esetén 25 vagy 27 éves korig	az elhunyt által vagy eltartott szülők, ha nincs házastárs vagy gyermek
Spanyolország	férj és feleség	18 éves korig és fogyatékosok esetében korhatár nélkül	szülők, testvérek, unokák, nagyszülők
Svédország	65 évesnél fiatalabb férj és feleség	18 éves korig, vagy tanulmányok folytatása esetén 20 éves korig	–

## Az özvegyi nyugdíj

Ma már általánosnak mondható, hogy amennyiben a szociális biztonsági rendszerek özvegyi ellátást nyújtanak, akkor arra mind a férj, mind pedig a feleség jogosult lehet. A túlélő hozzátartozó jogosultságának előfeltétele, hogy az elhunyt házastárs teljesítette a számára előírt jogosultsági kritériumokat. Néhány tagállamban az elhalálozás időpontjában házasságban élő férj és feleség mellett további személyek is igényt tarthatnak özvegyi ellátásra, így például az elvált házastárs, illetve az élettárs. Ez utóbbi kör tekintetében azonban a tagállamok szabályozási gyakorlata nem egyforma, és többnyire lényeges megszorításokat alkalmaznak a jogosultság megállapítását illetően. Belgiumban, Görögországban, az Egyesült Királyságban, Írországban és Finnországban például csak a házastárs jogosult hozzátartozói ellátásra. Ezzel szemben bizonyos feltételekkel az elvált házastárs is számíthat özvegyi ellátásra például Spanyolországban, Ausztriában, Portugáliában, Olaszországban, Dániában. Míg Svédországban és Norvégiában a házastárson kívül csak az elhalálozás időpontjában is az elhunytal együtt élő élettárs lehet jogosult, addig Hollandiában és Izlandon nem is jár a klasszikus értelemben vett özvegyi nyugdíj.

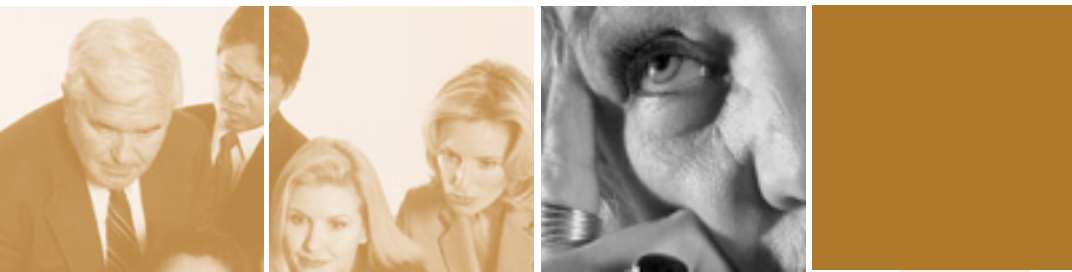
Annak ellenére, hogy a tagállami szabályozás igen változatos, a koordinációs rendelkezések lényegesen egyszerűbbek. Ha valamely tagállam özvegyi nyugdíjat biztosít a saját nemzeti jogszabályában rögzített túlélő hozzátartozó(k)nak, akkor az elhunyt személy után a koordinációs szabályok alapján is ellátást fog adni a hozzátartozónak. Ennek megállapításához, hogy az elhunyt házastárs teljesítette-e a számára előírt jogosultsági feltételeket, figyelembe kell venni a más tagállam területén szerzett biztosítási időket is. Vagyis özvegyi résznyugdíjak megállapítására kerül sor, és azok a tagállamok, amelyeknek a jogszabályaiban előírt jogosultsági feltételeket az elhunyt teljesítette, nyugdíj fizetésére (folyósítására) kötelesek. Az özvegyi nyugdíj fizetésének szabályai az öregségi nyugdíjnal leírtakkal megegyeznek.

Az özvegyi résznyugdíj számítása történhet az elhunytnak folyósított öregségi nyugdíjból, rokkantsági nyugdíjból, vagy abból a feltételezett ellátásból, amelyre az elhunyt életében jogosult lett volna. A tagállamok eltérő szabályokat alkalmaznak a hozzátartozói nyugdíjak számítására, ezért azokról a tagállami illetékes intézmények adnak felvilágosítást.

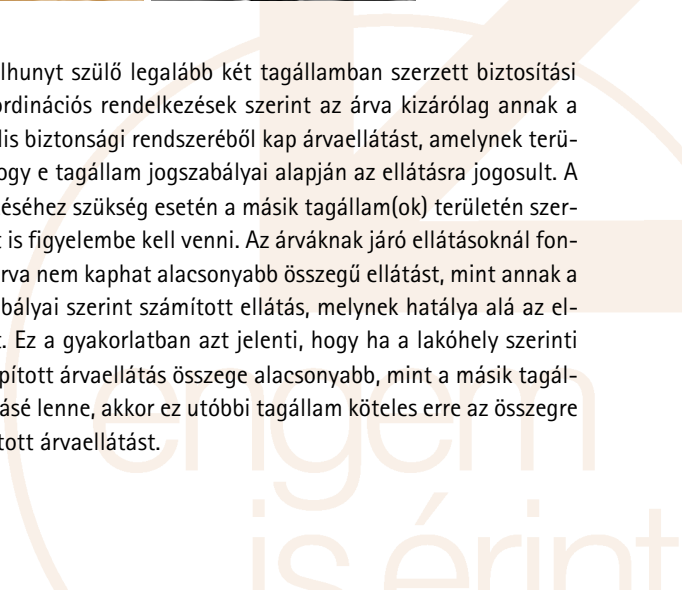


## Az árvaellátás

Az árvaellátásra vonatkozó szabályok szintén sok eltérést mutatnak. Vannak országok, amelyeknek szociális biztonsági rendszere árvasági ellátást nem biztosít (például Belgium és Franciaország) vagy csak mindkét szülő elvesztése esetén nyújt ellátást, mint Hollandia. Más országokban a jogosultak köre a saját gyermekeken túl kiterjed a nevelt, örökbe fogadott és mostohagyermek(ek)re is (például Liechtenstein, Luxemburg, Finnország). A jogosultsági korhatár is változatos szabályozás alá esik. Így például a gyermek utáni családi ellátásra jogosultság fennállásáig, a 18. életév betöltéséig, a tanulmányok folytatásának időtartamára, vagy meghatározott felső korhatár betöltéséig lehet jogosult az árva az ellátásra. A koordinációs szabályok azonban ennél sokkal egyszerűbbek és a fent említett általános számítási módszertől is eltérnek.



Amennyiben az elhunyt szülő legalább két tagállamban szerzett biztosítási időt, az irányadó koordinációs rendelkezések szerint az árva kizárólag annak a tagállamnak a szociális biztonsági rendszeréből kap árvaellátást, amelynek területén lakik, feltéve, hogy e tagállam jogszabályai alapján az ellátásra jogosult. A jogosultság megszerzéséhez szükség esetén a másik tagállam(ok) területén szerzett biztosítási időket is figyelembe kell venni. Az árváknak járó ellátásoknál fontos szabály, hogy az árva nem kaphat alacsonyabb összegű ellátást, mint annak a tagállamnak a jogszabályai szerint számított ellátás, melynek hatálya alá az elhunyt szülő tartozott. Ez a gyakorlatban azt jelenti, hogy ha a lakóhely szerinti tagállamban megállapított árvaellátás összege alacsonyabb, mint a másik tagállamban járó árvaellátásé lenne, akkor ez utóbbi tagállam köteles erre az összegre kiegészíteni a folyósított árvaellátást.



Példa:

Az elhunyt szülő Németországban, Írországban és Portugáliában folytatott keresőtevékenységet, amely alapján mindhárom országban biztosítási időt is szerzett. Árvellátásra jogosult gyermeke Portugáliában él. A Németországban, illetve Írországban szerzett biztosítási idők mindkét országban elegendőek ahhoz, hogy a saját nemzeti jogszabályok alapján az árvellátásra váljon jogosulttá. Mivel azonban az árva lakóhelye egy harmadik országban, Portugáliában van, a fő szabály szerint a portugál szociális biztonsági rendszerből fog árvellátást kapni. Portugáliában az elhunyt szülő valamennyi biztosítási idejének figyelembevételével kell az ellátás összegét kiszámítani. A három országban számított ellátások összege a következők szerint alakul:

Portugália:	80 euró (mindhárom országban szerzett biztosítási idők beszámításával),
Németország:	140 euró (kizárólag a német biztosítási idővel számolva),
Írország:	110 euró (kizárólag az ír biztosítási idővel számolva).

Mivel a német és az ír árvellátások összege magasabb, mint az ellátás folyósítására kötelezett portugál árvellátásé, a két ország illetékes intézményei a két összeg különbözetét kötelesek kiegészítésként folyósítani, azaz:

Németország:	60 euró,
Írország:	30 euró.

Abban az esetben azonban, ha az árva nem olyan tagállamban lakik, ahol elhunyt szülője biztosítási időt szerzett, akkor az a tagállam köteles számára ellátást folyósítani, amelynek jogszabályai alapján a szülő a leghosszabb biztosítási időt szerezte. Ez a tagállam köteles lesz a többi tagállamban szerzett biztosítási időket is figyelembe venni az ellátás számításánál. A többi tagállam pedig a fentiek szerint köteles a különbözet(ek)nek az árva részére történő megfizetésére akkor, ha az általa nyújtott ellátás összege magasabb volna.

Eltérő szabályok alkalmazandóak, ha az elhunyt szülő már nyugdíjas volt és a gyermeke után családi ellátást kapott. Ilyen esetekben a családi ellátást nyújtó tagállam jogszabályait kell továbbra is alkalmazni az árvellátás megállapításánál, függetlenül attól, hogy hol van a gyermek lakóhelye.

## A szülői nyugdíj

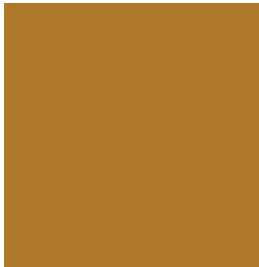
Szülői nyugdíjat csak kevés tagállam nyugdíjrendszere biztosít a felmenő hozzátartozóknak. Spanyolországban, Olaszországban, Luxemburgban és Portugáliában például a szülők/nagyszülők is jogosulttá válhatnak hozzátartozói ellátásra, ha őket gyermekük/unokájuk életében eltartotta. Meg kell jegyezni, hogy a szülői nyugdíjak feltételei szűkebbek a többi hozzátartozói ellátásénál. A házastárs (elvált házastárs), a gyermekek és a szülők/nagyszülők mellett csak néhány országban lehetnek további családtagok, rokonok is ellátásra jogosultak. Például Spanyolországban és Olaszországban a testvérek is, míg Luxemburgban a testvérek mellett az oldalági leszármazottak is hozzátartozói ellátásra tarthatnak igényt, ha az elhunyt személy teljesítette a jogosultsági feltételeket.

A szülők és egyéb hozzátartozók ellátásaira a koordinációs rendeletek az általános szabályok alkalmazását rendelik (lásd özvegyi nyugdíj).

# Gyakori kérdések a magyar nyugdíjrendszer csatlakozással összefüggő változásairól és a koordinációs szabályokról

## Milyen mértékű nyugdíjmelésre számíthatnak a nyugdíjasok a csatlakozás után?

Sokszor hangzik el az a kérdés, hogy a csatlakozás után hogyan változik a nyugellátások színvonala, milyen mértékű nyugdíjmelésre számíthatnak a nyugdíjasok. Már a fentiekben utaltunk arra, hogy Magyarország EU-csatlakozása nem jelenti majd a nyugellátások színvonalának automatikus és azonnali emelkedését. Ezt a követelményt az Európai Unió nem fogalmazza meg a csatlakozásra váró országokkal szemben, hiszen a tagállamok szociális biztonsági rendszereinek szabályozása – a nyugdíjak színvonalának szinten tartása és emelése is – kizárólagos tagállami hatáskörbe tartozik. Egyértelmű követelmény azonban a nyugdíjrendszer hosszú távú fenntarthatóságának és a nyugdíjak finanszírozhatóságának biztosítása. A nyugellátások színvonalát ezért a jövőben nem a nyugdíjak kiigazításának követelménye, hanem továbbra is azok a tényezők fogják befolyásolni, amelyek eddig is figyelembevételre kerültek. Az ország gazdasági teljesítőképessége a nyugdíjrendszer működését alapvetően meghatározza, ezért a gazdasági teljesítmény növekedése lehetőséget nyújt az aktívak bérnövekedése révén a járulékbévételek növelésére, ami fedezetet teremt a magyar nyugdíjtörvényben előírt, bérek és árak átlagához kötött nyugdíjmelésre. Nyugdíjmelési rendszerünk a fogyasztói árak növekedését is követi, ezért ha a csatlakozást követően, illetve a közös valuta magyarországi bevezetése – azaz az eurózónához történő csatlakozásunk – után nagyobb mértékű árnövekedés történne, a magyar nyugdíjak emelésénél ezt a körülményt is figyelembe kell venni.



## **Jogosult lehetek-e a nyugdíjminimumra a csatlakozást követően is?**

A nyugdíjminimum fizetésére vonatkozó nemzeti szabályok továbbra is alkalmazandók lesznek azzal, hogy a több tagállamból nyugdíjra jogosultak esetében az kiegészül a koordinációs szabályokkal, és nem feltétlenül a magyar rendszerből történik majd a fizetése. Amennyiben az érintett személy több tagállamból járó nyugdíjának összege együttesen nem éri el a lakóhely szerinti tagállamban irányadó nyugdíjminimumot, akkor ez a tagállam köteles a teljes nyugdíj összegét a nyugdíjminimumra kiegészíteni. Erre azonban csak abban az esetben köteles a lakóhely szerinti tagállam, ha saját jogszabályai szerint az érintett személy nyugdíjminimumra jogosult. Ha a jogosult állandó lakóhelyeül más tagállamot választ, akkor szükség esetén ez utóbbi tagállam köteles a nyugdíj kiegészítésére.

## **Érinti-e a koordinációs szabályok alapján fizetett nyugellátásokat a tagállamokban történő nyugdíjmelés?**

Igen, de csak annyiban, hogy az ellátás(ok) összege emelkedik. Ha ugyanis a tagállami jogszabályok alapján nyugdíjkiigazításra, azaz nyugdíjmelésre kerül sor, a nyugdíjak újraszámítására nincs szükség, hiszen kizárólag a magyar nyugdíjtörvények alapján járó ellátások összegének emelésénél sem történik ismételt nyugdíj-megállapítás. A tagállamokban végrehajtott emelések azonban érinthetik a lakóhely szerinti tagállamban irányadó nyugdíjminimumra történő korábbi kiegészítésre való jogosultságot. A nyugdíjmelést követően is minden érintett tagállam tovább folyósítja az őt terhelő nyugdíjrészt, de ez a teljes nyugdíj összegének olyan emelkedését vonhatja maga után, amely miatt megszűnhet a lakóhely szerinti tagállam nyugdíj-kiegészítési kötelezettsége.

## **Hogyan befolyásolja a nyugdíj-megállapítás időtartamát a koordinációs szabályok alkalmazása?**

A koordinációs szabályok szerint történő nyugdíj-megállapítás az illetékes intézmények közötti szoros együttműködés ellenére hosszabb időt vesz igénybe, mint a csupán egy tagállamban történő igényelbírálás. Az eljárás esetenként hónapokig, sőt évekig tarthat, attól függően, hogy milyen gyors az információcsere az illetékes tagállamok intézményei között. Annak érdekében, hogy az igényjogosult erre az időszakra se maradjon ellátás, azaz megélhetést biztosító jövedelem nélkül, ideiglenes nyugdíjra vagy nyugdíjelőlegre lehet jogosult.

## **Folytatható-e keresőtevékenység az öregségi, rokkantsági, illetve a baleseti rokkantsági nyugdíj mellett?**

Mivel a tagállamok nyugdíjrendszereinek szabályozása a nyugdíj melletti keresőtevékenység – nemcsak Magyarországon történő – folytatásának lehetőségét illetően is jelentékenyen eltérhet, ezért javasoljuk, hogy a munkavégzés megkezdése előtt érdeklődjön ennek esetleges következményeiről, illetve a bejelentési kötelezettségről. A magyar nyugdíjrendszer ugyan nem tartalmaz a munkavégzést, illetve a keresőtevékenységből származó jövedelmet figyelembe vevő nyugdíjcsökkentési szabályt, de néhány tagállam szabályozásában ez előfordul, és esetleg hátrányosan érintheti a nyugdíjas összjövedelmének alakulását.

A rokkantsági nyugdíjjogosultság a keresőtevékenység folytatása szempontjából szinte valamennyi tagállamban korlátozásokat jelent. Amennyiben a rokkantsági nyugdíjban részesülő személy az ellátás folyósításának időtartama alatt keresőtevékenységet kíván folytatni, pontosan kell tájékozódnia arról, hogy a rokkantsági nyugdíját folyósító tagállamok jogszabályai milyen feltételekkel teszik lehetővé a munkavégzést. Ez azért különösen fontos, mert a keresőtevékenység – a tagállami jogszabályok feltételeinek nem teljesítése esetén – a rokkantsági résznyugdíj összegének csökkentésével, a folyósítás felfüggesztésével, esetleg a jogosultság elvesztésével járhat. A tagállami szabályokról a tagállami, illetve a magyar illetékes intézmények adnak felvilágosítást.

## **A szociális ellátásokra való jogosultság sorsa**

Fontos megemlíteni, hogy a szociális ellátásokra való jogosultságot lényegesen befolyásolhatja a koordinációs rendeletek alkalmazása miatti jövedelemváltozás. Abban az esetben ugyanis, ha a magyar nyugdíjas a csatlakozás után kéri nyugdíjának a többi tagállamban szerzett biztosítási idők figyelembevételével történő újraszámítását, akkor eleshet az új nyugdíjának teljes összege miatt a korábbi szociális ellátásától/ellátásaitól. Ennek oka, hogy a jövedelemhatárhoz kötött szociális ellátásoknál már a magasabb összegű – a folyósításra kötelezett tagállamokból járó – nyugellátását kell figyelembe venni.

## **Várható-e változás a kétoldalú szociálpolitikai és szociális biztonsági egyezmények alapján folyósított nyugellátásokban?**

A hatályban lévő szociálpolitikai és szociális biztonsági egyezmények alapján folyósított nyugellátásokat is érintheti Magyarország EU-csatlakozása. Tekintettel arra, hogy a koordinációs rendelkezések szerint az ellátott számára magasabb összegű – kedvezőbb – ellátást biztosító szabályokat kell alkalmazni az ellátás megállapításánál, ezért a csatlakozást követően a nyugdíjak újraszámítására kerülhet sor. Mivel a már jelenleg is tagállam Németországgal és Ausztriával kötött szociális biztonsági egyezményeink megfelelnek az Európai Unió koordinációs szabályozásának, azok esetében, akik magyar biztosítási időt szereztek és csak ezen tagállamok valamelyikében voltak biztosítottak, nyugdíjuk újraszámítására nem kerül sor. Ha azonban más tagállamokban is, illetve Németországban és Ausztriában is szereztek biztosítási időt, akkor az érintettek kérhetik nyugdíjuk újraszámítását. A Magyarországgal egyidejűleg szintén taggá váló volt szocialista országokkal kötött szociálpolitikai egyezményeink esetében azonban – amennyiben azok eltérő elveket követnek – azt kell megvizsgálni, hogy az egyezmény vagy a koordinációs rendeletek szerint számított ellátás a kedvezőbb, és a magasabb összegű ellátást kell majd biztosítani.

## Hasznos címek és elérhetőségek

Országos Nyugdíjbiztosítási Főigazgatóság (ONYF)

1132 Budapest, Visegrádi u. 49.

Telefon: (06) 1 270 8000

[www.onyf.hu](http://www.onyf.hu)

Országos Egészségbiztosítási Pénztár

1139 Budapest, Váci út 73/A.

Telefon: (06) 1 350 2001

[www.oep.hu](http://www.oep.hu)

Külügyminisztérium

1027 Budapest, Bem rkp. 27.

Telefon: (06) 1 458 1000

[www.kum.hu](http://www.kum.hu)

Miniszterelnöki Hivatal

1055 Budapest, Kossuth L. tér 4.

Telefon: (06) 1 441 3000

[www.kancellaria.hu](http://www.kancellaria.hu)

Egészségügyi, Szociális és Családügyi Minisztérium

1051 Budapest, Arany J. u. 6–8.

Telefon: (06) 1 332 3100

[www.eszscsm.hu](http://www.eszscsm.hu)